

Fjerde kvartal 2010

Allerede i september kom det frem, at danske soldater var flyttet fra Armadillo-lejren til en mere sikker position i Gereshk by, men hverken chef for operationsdivisionen Jørgen Høll eller forsvarsminister Gitte Lillelund Bech ønskede at udtale sig nærmere herom.

I midten af oktober kunne *Politiken* så oplyse, at de danske soldater i Afghanistan havde opgivet at fraviste Taleban kontrollen med en stor del af floddalen nord for Gereshk, og at troppeilbagetrækningen var den største siden den offensiv, der skulle skabe grundlag for en civil genopbygning i floddalen, blev indledt tre år tidligere. Ifølge Jørgen Høll var det en nødvendig omgruppering, der skulle samle enhederne og give større robusthed og fleksibilitet – opgaverne ville fortsat være de samme.

Ifølge Peter Viggo Jakobsen fra Københavns Universitet har det ikke været en nem beslutning. Til *Politiken* sagde han bl.a.: “Det er et område, som har kostet blod, sved, tårer og soldaters liv, og så vil man jo gerne fastholde det område. Men det giver ingen mening at spille soldater på noget, som alligevel ikke kan lykkes, og det har det ikke kunnet

længe. Selv om det er dybt ulykkeligt for civilbefolkningen, så kan jeg ikke se, at der var nogen anden vej at gå. ...”

Jægerbogen

Thomas Rathsack blev kendt i den brede offentlighed i september 2009, da forsvaret – med den begrundelse at rigets sikkerhed og forholdet til fremmede magter stod på spil – forsøgte at nedlægge fagedforbud mod udgivelsen af hans bog *Jæger – i krig med eliten*, der bl.a. beskriver hemmelige operationer i Afghanistan

Og mon ikke de fleste stadig husker forløbet: Inden sagen nåede at blive afgjort i fogedretten, valgte *Politiken* at trykke hele bogen som et særtillæg. Rathsack fik lov til at udgive sin bog, da det ikke længere tjente et formål at nedlægge forbud mod den, men få dage senere blev han sigtet for at have overtrådt sin tavshedspligt og videregivet militære hemmeligheder.

Sagen tog for alvor fart, da Forsvarskommandoen kunne fortælle daværende forsvarsminister Søren Gade, at der nu lå en arabisk oversættelse af bogen på internettet. Et

dokument med den arabiske tekst var samtidig blevet sendt til *BT*. Ifølge forsvarsministeren understregede den arabiske oversættelse, at der var tale om en 'potentielt farlig bog'.

Senere kom det så frem, at oversættelsen var fabrikeret af chefen for Forsvarets IT-afdeling, Jesper Britze, og at det var kommunikationschefen i Forsvarskommandoen, Lars Sønderkov, der lækkede den fabrikerede oversættelse. Også forsvarsministerens pressechef Jacob Winther kom i søgelyset, da det blev kendt, at han havde sendt en kopi af den arabiske oversættelse til DR's politiske medarbejder Bent Stuckert.

Sagen, der endte med at koste forsvarschef Tim Sloth Jørgensen jobbet, og som var stærkt medvirkende til Søren Gades afgang som minister i begyndelsen af 2010, fandt sin – foreløbige – afslutning her i efteråret 2010.

Jesper Britze og Lars Sønderkov, der var tiltalt for grov pligtforsømmelse efter den militære straffelov, blev i september pure frifundet, og den 22. oktober meddelte forsvarrets auditørkorps, at man frafaldt sagen mod Thomas Rathsack, fordi man ikke havde kunnet løfte bevisbyrden.

Rathsack er nu tilbage i sit gamle job og må som sådan betragtes som fuldt rehabiliteret. Hvorvidt det samme kan siges om forsvaret som organisation er måske mere tvivlsomt.

WikiLeaks

I fjerde kvartal ramte 'WikiLeaks' for alvor de danske forsider. WikiLeaks er en hjemmeside, der publicerer lækkede dokumenter fra statsmagter og andre organisationer. Den blev lanceret i december 2006, men blev først almindelig kendt i 2010, da den i juli offentliggjorde godt 90.000 hemmelige Afghanistan-papirer og senere, i slutningen af oktober, knap 400.000 militære rapporter om Irak-krigen fra perioden 2004 – 2009.

Dagbladet Information havde som det eneste danske medie fået forhånds-adgang til de hundredetusinder af dokumenter fra krigen i Irak, og fra slutningen af oktober bragte det en række artikler om indholdet af de lækkede dokumenter. To 'afsløringer' har især skabt debat.

Det ene vedrører oplysningerne om, at Danmark undlod at yde effektiv beskyttelse til de irakiske tolke i dansk tjeneste. To af de dansk-ansatte tolke blev likvideret og en tredje alvorligt såret, og ifølge *Information* afslørede de lækkede dokumenter, at koalitionen i årevis havde kendskab til trusselsbilledet, som det danske forsvar valgte at ignorere, mens både det britiske og det amerikanske militær tilbød tolkene beskyttelse.

SF's forsvarsordfører, Holger K. Nielsen, kritiserede håndteringen af sagen, som han kaldte 'skandaløs', og Venstres udenrigspolitiske ordfø-

rer, Michael Aastrup Jensen, erkendte, at “set i bagklogskabens lys, så er der selvfølgelig noget, man gerne vil lave om på”, selv om han ikke mente, at der var behov for en undersøgelse, sådan som oppositionen krævede .

Den anden drejer sig om, at danske styrker – på trods af advarsler om det irakiske politis brug af tortur – har været med til at tage et hidtil ukendt højt antal irakere til fange og overlade dem til det irakiske politi. Ifølge de lækkede dokumenter drejer det sig om mindst 95 tilfange-tagne, hvoraf mindst 62 blev overladt til de irakiske myndigheder. *Information* har i flere artikler redegjort for, hvordan danske soldater altid sørgede for at have briter med på patruljer og operationer, så Danmark ikke stod med ansvaret for fangerne bagefter.

Jesper K. Hansen, der er formand for Centralforeningen for Stammerpersonel er frustreret over forløbet og håndteringen af sagen. Ifølge ham har man ikke fra politisk side villet tage ansvar for det, der er foregik i Irak. I et interview i *Information* fra begyndelsen af november sagde han bl.a.: “Danske politikere siger, at vi skal overholde konventionerne, når vi er udsendt. Det skal vi selvfølgelig også, men så nytter det ikke noget, at man ikke vil betale for et sted at opbevare fangerne...”

Men måske kan netop dokumenter som dem fra WikiLeaks hjælpe med at placere ansvaret for behand-

lingen af såvel tolke som tilfangetagne på rette sted. I hvert tilfælde betegner to sikkerhedspolitiske eksperter lækagen som en historisk chance for at efterprøve de oplysninger, som offentligheden hidtil har fået om Irak-krigen.

Leder af Center for Militære Studier ved Københavns Universitet, professor Mikkel Vedby Rasmussen, har således udtalt til *Information*, at “Hvis dokumenterne er af samme karakter som de lækkede afghanske rapporter, repræsenterer de en unik mulighed for at korrigere det spundne billede af krigen, som vi har fået fra politikerne og fra forsvarret”. Han blev bakket op af lektor i international politik Peter Viggo Jakobsen, der mente, at “Lækagen er en glimrende anledning til holde politikerne ansvarlige for de oplysninger, de har givet om krigens dilemmaer”.

I begyndelsen af december blev domænet wikileaks.org lukket ned på grund af hacker-angreb blot for at genopstå timer senere på en ny adresse og – da hacker-angrebene fortsatte – dagen efter igen på en ny adresse. I skrivende stund ser det så ud til, at WikiLeaks også går en økonomisk usikker fremtid i møde, fordi Paypal – en af de mest benyttede banktjenester, når det gælder om at overføre penge via nettet – har meddelt, at den ikke længere vil have noget med WikiLeaks at gøre.

Så måske varer det en rum tid, før vi får at vide, hvad der står i de 297

dokumenter fra den amerikanske ambassade i København, som skulle have været offentliggjort i løbet af de næste måneder.

I nyt farvand

Den 23. november lancerede udenrigsminister Lene Espersen i forbindelse med et offentligt debatmøde på København Universitet et godt 20 sider langt debatoplæg om dansk udenrigspolitik i det kommende tiår *“Kurs mod 2020: Dansk udenrigspolitik i nyt farvand*. I samme anledning blev udenrigsministeren interviewet til *Politiken*, og det var udtalelser fra dette interview, der trak de fleste overskrifter.

Udenrigsministeren udtalte bl.a.: “Afrika må ikke blive en ny sikker havn for terrorisme, sådan som Afghanistan har været det. Derfor kommer vi i løbet af de næste ti år til at styrke vores sikkerhedspolitiske engagement i Afrika”. Udenrigsministeren sagde også, at en vigtig del af det nye trusselsbillede er skrøbelige afrikanske stater som Somalia og Sudan, og “Hvis disse eller andre stater bryder sammen, så er det ikke kun et problem for Afrika. Det er også en trussel mod Danmarks sikkerhed”, og senere i interviewet “... Som supplement til vores bistandspolitiske engagement kommer vi også til at overveje egentlige landtropper i Afrika som led i internationale operationer”.

Udenrigsministerens udtalelser

fik en blandet modtagelse. Interessant nok var Socialdemokraterne positivt indstillede, forudsat at det drejede sig om aktioner i FN-regi. Regeringens støtteparti, Dansk Folkeparti, afviste derimod blankt ideen, der i forsvarspolitisk ordførers Søren Espersens ører lød ‘fuldstændig urimelig’.

Politiken havde også interviewet seniorforsker ved The European Council on Foreign Relations i London, Daniel Korski, der ligeledes var skeptisk. Ifølge Korski er lektien fra Afghanistan, at brugen af tropper har afgørende begrænsninger: “Vi kan skabe større strid og splid end den, der var, da vi kom til, fordi fremmede soldaters tilstedeværelse selv bliver kimen til frustrationer og i sidste ende også vold”.

Det kan tilføjes, at der heller ikke er meget der tyder på, at den militære tilstedeværelse i Afghanistan har mindsket antallet af terrorister eller truslen mod Danmark. I hvert tilfælde udsendte PET sammen dag, som udenrigsministerens debatoplæg blev lanceret, en opdateret vurdering af terrortruslen mod Danmark, hvori det bl.a. hed, at “Trusselsniveauet er uændret, hvilket betyder, at der fortsat er en alvorlig terrortrussel mod Danmark”.

Så måske skal terrorister ikke bekæmpes med landtropper.

Brita Vibeke Andersen er cand. scient. pol., fuldmægtig i Det Udenrigspolitiske Selskab og redaktør af Udenrigs.